

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسایل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی
۰۲ اکتوبر ۲۰۱۳

حج رفتن تکراری!

یکی از بزرگترین ارکان اسلام و از بهترین وسایل قرابت و طاعات نزد پروردگار با عظمت، حج و زیارت بیت الله است که ادای به نیت پاک الله فی الله و بر وجه صحیح و بدون معصیت باعث می شود که حاجی به جنت داخل گردد. پروردگار با عظمت ما میفرماید:

«وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا» (آل عمران ۹۷). خداوند حج خانه خود را بر تمام مردم واجب کرده، برای کسانی که استطاعت آن را داشته باشند. استطاعت شامل استطاعت مالی، بدنی و امنیتی راه رسیدن به مشاعر مقدسه می باشد.

عبدالله بن عمر رضی الله عنهما از رسول اکرم صلی الله علیه وسلم روایت می کند که آن حضرت فرمودند:
«بني الاسلام على خمس شهادة أن لا إله إلا الله وأنَّ محمداً عبده ورسوله، وإقام الصلاة، وإيتاء الزكاة، وصوم رمضان، وحج البيت من استطاع سبيلاً» (متفق علیه).

اساس و بنیان اسلام پنج است:

گواهی دادن که خدائی به حق مگر خدای یکتا نیست، گواهی دادن که محمد صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده خداست، و اقامت نماز کردن، و زکات مال دادن، و روزه ماه مبارک رمضان گرفتن، و حج خانه خدا رفتن برای کسی که استطاعت آن را داشته باشد.

و همچنان در حدیث دیگر می فرماید:

«أبها الناس إنَّ الله فرض عليكم الحج فحجوا» (مسلم). ای مردم خداوند بر شما حج و زیارت خانه خود را فرض نموده پس به حج بروید.

حج فقط يك بار در عمر بر مسلمان واجب می باشد چنان که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «الحج مرة واحدة فمن زاد فهو تطوع» (أحمد والدارمي). (حج فقط یکبار واجب است و کسی که بیشتر از يك بار به حج برود حج او سنت می باشد).

ولی اگر مسلمانی حج فرضی خویش را قبلاً انجام داده باشد، و بخواهد به تکرار حج اقدام نماید، آیا برای او افضل آنست که دوباره به حج رود، یا بهتر است پول آنرا صدقه دهد؟

اصل آنست که حج نافله (مستحبه) از صدقه دادن پولی که برای آن حج در نظر گرفته شده بهتر است، ولی احیاناً شرایطی و اسبابی در زندگی پیش می آید که منجر می گردد که صدقه دادن را بر حج نافله ترجیح دهیم، مثلاً آن پول

برای جهاد در راه الله ، یا دعوت به دین او تعالی خرج شود، و یا مسلمانی مضطر و به شدت نیازمند به خصوص اگر از اقارب و خویشاوندان باشد.

خواننده محترم !

می خواهم در این نوشته نظر علمای اسلام را در مورد این که برای یک مسلمان افضل است که بعد از ادای حج فرضی ، به تکرار حج (مستحبه) بپردازد و یا پول آن را، به فقرا و مساکین صدقه دهد، بیان دارم:

شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله می فرماید :

«و حج بر وجه مشروع از صدقه ای که واجب نیست افضلتر است. اما اگر خویشاوندی محتاج و نیازمند بود، یا این که فقیرانی باشند که نیاز ضروری به کمک مالی دارند، پس در این حال صدقه دادن به آنها افضلتر است. اما اگر هر دو مستحب باشند (یعنی صدقه غیر واجب و حج غیر واجب پیش روی شخص باشد) در اینصورت رفتن به حج افضلتر است، زیرا در حج هم عبادت بدنی وجود دارد و هم عبادت مالی، و همینطور قربانی کردن و عقیقه بهتر از صدقه دادن پول آنست، البته این به شرطی است که شخص در مسیر (حج) واجبات (دینیش) را اداء کند و از محرمات و گناهان اجتناب ورزد، و نمازهای پنجگانه را بخواند، و سخن راست بگوید (دروغ نگوید) و ادای امانت کند و بر احدی اعتداء و تجاوز نکند»

(تفصیل موضوع مراجعه شود : « الاختیارات » صفحه ۲۰۶).

شیخ علامه عبد العزیز ابن باز در این مورد می فرماید :

«حج و عمره برای کسی که با اخلاص قصد آن کند، و بر وجه مشروع آن را انجام دهد، از صدقه دادن پول آنها افضل تر است، و ثابت شده که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمودند : «الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ». یعنی : «عمره تا عمره کفاره گناهان بین آن دو است، و حج مقبول (که در آن گناه نباشد) جز جنت پاداشی ندارد» (بخاری (۱۷۷۳) و مسلم (۱۳۴۹)).

و فرمود : «عُمْرَةٌ فِي رَمَضَانَ تَعْدِلُ حَجَّةً». یعنی : «ثواب عمره در ماه رمضان معادل ثواب یک حج است» (بخاری (۱۷۸۲) مسلم (۱۲۵۶)).

همچنان شیخ ابن باز می افزاید :

«هرکس حج فریضه را انجام داده باشد، افضل برای او آنست که پول حج دوم را برای مجاهدین فی سبیل الله ببخشد، زیرا جهاد شرعی از حج و عمره مستحبه افضل تر است». به دلیل آن که از پیامبر صلی الله علیه و سلم سؤال شد : «أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ إِيْمَانُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ. قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ». یعنی : «کدام عمل، بهتر است؟ فرمود: ایمان به خدا و رسولش. پرسیدند: سپس چه کاری؟ فرمود: جهاد در راه الله. سؤال شد: بعد از آن، چه کاری؟ فرمود: حج مقبول» (بخاری (۲۶) و مسلم (۸۳)).

پیامبر صلی الله علیه و سلم حج را بعد از جهاد قرار دادند، و البته هدف از آن حج نافله است، زیرا حج فرض رکنی از ارکان اسلام است، و در صحیحین از پیامبر صلی الله علیه و سلم روایت شده که فرمود : «مَنْ جَهَّزَ غَارِيًّا فَقَدْ غَرَّأَ، وَمَنْ خَلَّفَهُ فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَرَّأَ». یعنی : «هرکس مجاهدی را مجهز کند (ساز و برگ نظامی اش را فراهم سازد) همانا جهاد کرده است. و هر کس که خانواده مجاهدی را به نحو شایسته، سرپرستی نماید، او نیز جهاد کرده است» (بخاری (۲۸۴۳) و مسلم (۱۸۹۵)).

و شکی نیست که مجاهدین فی سبیل الله بسیار نیازمند کمک و مساعدت مالی هستند، و لذا بخشیدن مال به آنها ، به دلیل این دو حدیث و دیگر احادیث ، از بخشیدن پول در راه تطوع (امورات مستحبه) بهتر است».

هكذا شيخ ابن باز: در برابر سؤال یکی از سؤال کنندگان: «آیا بهتر است پول را برای ساخت مسجد اختصاص داد و یا (با آن پول) به جای پدرش حج کند؟»

جواب دادند: «اگر نیاز ضروری برای تعمیر مسجد باشد، پس پول حج مستحب را در تعمیر مسجد صرف کن، زیرا منافع آن بیشتر و مستمر است، و موجب یاری رساندن به مسلمانان در اقامه نماز جماعت خواهد شد. اما اگر نیاز مبرمی برای بخشیدن پول آن حج مستحب برای تعمیر و ساخت مسجد نباشد، مثلاً شخص دیگری مخارج آن را تقبل کند، در آن صورت انجام حج مستحب به جای پدرش، چه خودش به جای او حج کند یا شخص مطمئن دیگری را وکیل کند، ان شاء الله بهتر است.» (برای معلومات مزید مراجعه فرمائید به: «مجموع فتاوی» الشیخ ابن باز (۳۶۸/۱۶-۳۷۲).

همچنین شیخ ابن عثیمین در این مورد میفرماید:

«بِنظَرِ مَنْ بَخِشِيْدِنِ مَالٍ فِي جِهَادٍ مِنْ رَفْتِنِ بِهٖ حَجِّ مَسْتَحَبِّهِ تَوْسُطِ پُولِ اَنْ اَفْضَلْتَرِ اَسْتَحْبَابِ جِهَادٍ اَزِ اَسْتَحْبَابِ حَجِّ اَفْضَلُ تَرِ اَسْت.» (فتاوی ابن عثیمین (۶۷۷/۲).

خواننده محترم!

پروردگار با عظمت در قرآن عظیم الشان می فرماید: «لَنْ تَتَّالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ...» (آل عمران: ۹۲) «هرگز به نیکوکاری نمی رسید» (یعنی: هرگز به درجه «ابرار» که عبارت از ایمان راستین، شایستگی در عمل و قبول آن است نمی رسید و هرگز ثواب «بر» را که بهشت است در نمی یابید) «تا از آنچه دوست دارید انفاق کنید» یعنی: مگر آن که نفقه شما در راه خدا، اعم از جهاد و غیر آن از طاعات، از آن اموالی باشد که آن را دوست دارید. در این آیت متبرکه خداوند متعال بندگانش را با تمام قوت تشویق و ترغیب نموده است، از اموالی را که دوست می دارند در راه الله انفاق کنند و حتی در آیتی دیگر آنها را از انفاق اموال خبیث بر حذر می دارد و می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ» (البقرة: ۲۶۷)

«ای مؤمنان! از چیزهای پاکیزه ای که به دست آورده اید انفاق کنید» (یعنی: از بهترین و برگزیده ترین و حلال ترین اموال خویش انفاق کنید)

«و از آنچه برای شما از زمین بر آورده ایم» (که عبارت از: میوه ها، حبوبات، سبزیجات، معادن، گنجها و دقینه های زیرزمین است، نیز انفاق کنید) «قصد انفاق» (چیزهای) «ناپاک و بد» «را نکنید» (یعنی: اموال پس مانده، ردی و خراب را به صدقات و خیرات اختصاص ندهید) «در حالی که آن را» (اگر به عنوان حقوقتان به خودتان بدهند) «خود شما نیز گیرنده آن نیستید» (به هیچ نحو و در هیچ زمانی) «مگر آن که در آن چشمپوشی کنید» (یعنی: اگر یکی از شما آن را در بازار ببیند که فروخته می شود، یا کسی آن مال خراب را به وی اهداء نماید، یا در برابر حقوی به وی بدهد، هرگز آن را، جز با بی میلی و از روی کمروئی و چشمپوشی، نمی پذیرد، پس هرگاه خود به آن چیز نامرغوب و ناباب رغبت ندارید، چگونه حق خدا را از آن می پردازید؟) «و بدانید که خداوند بی نیاز» (است از انفاقهای شما، پس انفاق مال قطعاً به منفعت خود شماست)

بناءً با تمام حکمت در می یابیم:

انفاق در راه خدا، جای خاصی در دین مقدس اسلام برای خود دارد، پس اگر کسی استطاعت مالی زیادی در اختیار داشته باشد، حکم شرع همین است که، می تواند هم به تکرار حج اقدام نماید و هم به کمک فقراء، مساکین و نیازمندان اقدام نمایند.

ولی اگر قدرت و توانمندی مالی یک شخص محدود باشد ، بهتر است در امور خیر به اولویات بپردازد و هر کجا مسلمانان نیازمندتر باشند به کمک آنها بشتابد، زیرا کمک به مستضعفان واجب است ولی تکرار حج مستحب است، و منفعت مسلمانان بر منفعت شخصی برتری دارد.

ولی ناگفته نماند آنچه اشخاصی که استطاعت مالی ندارند ، در دین مقدس اسلام اصلاً حج کردن بر آنها واجب نمی باشد . وطوری که قبلاً یاد آور شدیم، بر مسلمانان است تا در ادی واجبات شرعی همیشه اولویات ها را در نظر بگیرند. **والله اعلم**

تتبع و نگارش :

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی – سعید افغانی»

مدیر مطالعات ستراتیژیک افغان و

مسؤول مرکز کلتوری دحوق لاره- جرمنی